מסדי נתונים:

<u>: שיעור 1</u>

<u>הקדמה:</u>

מסדי נתונים – מקום שמאחסן מידע, נתונים , אך אצלנו בקורס הנתונים מאוחסנים בצורה אלקטרונית, בנוסף זה גם דרך לנהל את הנתונים (DBMS).

כל חברה מחזיקה מאגר מידע כדי לשמור נתונים וכדי לנהל אותם.

סוגי מסדי נתונים –

1. רלאציוני – מבוסס על קשרי יחס (אלגברה רלאציונית).

בנוי מטבלאות עם מאפיינים (עמודות) וכניסות (רשומה).

עמודות בטבלה אחת יכולה להיות קשורה לעמודה בטבלה אחרת באותו database - יש קשרים בין הטבלאות.

הפעולות מתבצעות בעזרת transaction - תנועה – פעולה לוגית שאני עושה על הנתונים כדי לשנות אותם (לדוגמא מעבר כסף בין חשבון לחשבון) , תנועות אלה חייבות להתקיים בבת אחת כלומר או שכולם מתקיימות או שהכל מתבטל.

בהם: סט של תכונות שהdatabase חייב לעמוד בהם – ACID

– מתבצע בשלמות או לא מתבצע בכלל. – Atomicity

Consistency – עקביות – אסור לפעולה להשאיר את הdatabase במצב לא חוקי, למשל להזין ציון – לתלמיד שלא קיים.

Isolation – בידוד , תנועות שונות יכולות להתרחש בו זמנית רק בתנאי שזה יהיה שקול לפעולה סדרתית.

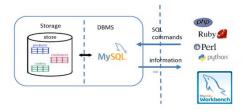
Durability – עמידות – כל בקשה שנשלח לdatabase חייבת להתבצע, כלומר גם במקרה של נפילה ה database חייב להבטיח שהוא ידע לשחזר את הפעולה ובנוסף גם להחזיק שירותי גיבוי.

.2 ליניארי

: SQL

מבנה הDBMS – האחסון הפיזי עצמו והשכבת ניהול בעצמו הם ה database אך שכבת הניהול מתקשרת עם העולם החיצוני שרוצה שירות מdatabase או להפך.

DBMS Architecture



SQL – שפה סטנדרטית לאחסון ואיחזור נתונים מatabase (שפת שאילתות מובנת).

שפה הצהרתית – כל database רלאציוני מבין אותה.

פקודת SELECT - שליפה מתוך הטבלה ,פעולת קריאה בלבד , הפעולה * תחזיר את כל הטבלה.

יחזיר רק את הצירוף הייחודי. SELECT DISTINCT... , ייחודי –Distinct

WHERE – שליפה שמקיימת תנאי כולשהו.

'א' LIKE - כמו, כאשר ב% יהיה לנו איזה שהוא תו או כמות תווים להשוואה.

. AND,OR,NOT,IN, <>,=>,=<,=,>,< , BETWEEN – תנאים

שאילתות מקוננות – כל מה שחוזר מה SELECT הוא טבלה ולכן ניתן להשתמש גם ב NOT IN שזה יחזיר לך את מה שלא נמצא בטבלה ובעצם זה ימקד אותי יותר.

פקודת DEMO union – איחוד , במצב שיש נתון שמופיע בשתי טבלאות לדוגמא טבלה של עובדים וטבלה של סטודנטים וישנו סטודנט שהוא גם עובד , אזי הוא מופיע בשתי הטבלאות.

-UNION תחזור לי טבלה. בקשה בין שתי הטבלאות ובגלל פקודת SELECT תחזור לי טבלה.

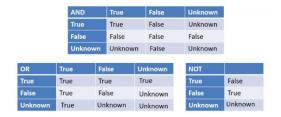
.UNION SELECT id,... : לדוגמא

INTERSECT – חיתוך בין טבלאות, כדי לבצע חיתוך נשתמש בתנאי

EXCEPT – הפרש סימטרי בין טבלאות כדי לבצע משלים נשתמש בNOT IN.

NULL – ריק, שליפה של רשומות בהם לא הוזנו נתונים.

3 Value Logic Truth Tables (filled) : חטבלאות אמת של 3 Value Logic Truth Tables



פקודת COALESCE – מחזירה את הערך הראשון שאינו

SELECT id, COALESCE(lastName, firstName, 'אורח') אורח') FROM students

Hello, null! – פקודה זו באה למנוע לנו שגיאה כזו

פקודת INSERT INTO - הכנסה לרשומות, באמצעות המילה השמורה VALUES

INSERT INTO courses

: לדוגמא

(id,name,lecturer,year,semester) VALUES (66, 'databases', null, 2025, 1);

כאשר ההשמה מתבצעת בהתאמה, כלומר בשאילתה נכתוב את רשימת העמודות ואז לאחר המילה השמורה VALUES נכניס ערכים בהתאמה.

פקודת ORDER BY – החזרה של העמודה על בסיס מיון מסויים.

SELECT id,firstName FROM students ORDER BY לדוגמא: lastName

כאן נשלוף את העמודות id ,firstName על בסיס המיון של הastName (כאשר המיון הדיפולטיבי הוא מהקטן לגדול).

כדי להפוך את הסדר ולמיין המגדול לקטן נשתמש במילה DESC.

SELECT gender,age,lastName FROM students ORDER BY gender ASC, age לדוגמא:
DESC

בדוגמא זו אנו משלבים שתי מיונים , מיון על פי מגדר בסדר עולה ומיון על פי גיל בסדר יורד.

הפקודה LIMIT - יחזיר את כמות העמודות שתגיד – LIMIT 2 יחזירו 2 רשומות מהטבלה.

נבחר רנדומלית ולכן בצירוף פקודת ORDER BY הפקודה מקבלת משמעות יותר.

- ביאי לי 4 רשומות. LIMIT 3,4 מהמקום הרביעי (אחרי שאני עובר את 3) תביאי לי

Aggregate Funcion ביצוע פעולות וחישובים מורכבים יותר כאשר מה שמוחזר זה התוצאה, כלומר – Aggregate Funcion הפונקציה לוקחת לבד את הנתונים, מחשבת ומחזירה לך את התוצאה.

- COUNT(*) מחזירה את מספר הרשומות בטבלה.

את הממוצע על עמודה נבחרת (לא מחזיר null – AVG(grade)

(passed) – לסכום את כל מה שעבר.

- MAX/MIX מחזיר מקסימום\מינימום בעמודה נבחרת.

SELECT courseld, AVG(grade) FROM grades : קבץ לפי קבוצה, לדוגמא – GROUP BY GROUP BY courseld

בשאילתה זו אנו במקשים את ממוצע כל הקורסים וע"י פקודת GROUP BY אנו מקבלים תוצאה מקבוצת.

– עושה תנאי על הקיבוץ שיצרתי. – HAVING

databaseב ניתוח המהלך בשאילה, מה קורה ב QUERY ECECUTION ORDER שאילתה.

: נניח ונקבל את השאילתה הבאה

SELECT DISTINCT courseld, AVG(grade) FROM grades WHERE passed > 0 GROUP BY courseld HAVING AVG(grade) < 70 ORDER BY courseld, LIMIT 2;

.FROM,WHERE,GROUP BY,HAVING,SELECT,DISTINCT,ORDER BY,LIMIT – זה סדר הפעולות

. הוצאת נתונים משתי טבלאות – Retrieving data from 2 tables

• SELECT * FROM students, grades בשיטה הנאיבית נעשה - אך צירוף זה ייתן לי כפל.

- לכן נשתמש במושג **INNER JOIN** וכך זה יראה

SELECT * FROM students INNER JOIN grades
 ON students.id = grades.studentId

: בשיטה זו נוכל גם לצרף מיותר משתי טבלאות לדוגמא

 SELECT * FROM students INNER JOIN grades on students.id = grades.studentId INNER JOIN courses on grades.courseId = courses.id

אבהם לא התקבלו ערכים עדיין ,לדוגמא שהגיע NULL יכניס לנו ערכי - LEFT/RIGHT JOIN

• SELECT * FROM students LEFT JOIN grades ON סטודנט חדש שאין לו students.id = grades.studentId

עדכון רשומים בעמודה קיימת. - UPDATE

UPDATE grades SET grade=78, passed=1
 WHERE studentId=111 AND courseId = 20

DELETE – מחיקה רשומות.

DELETE FROM grades WHERE studentId=600
 OR courseId=20

בלה. **CREATE TABLE**

 CREATE TABLE pet (name VARCHAR(20), owner VARCHAR(20), species VARCHAR(20), sex CHAR(1), birth DATE);

. הבחנה בין אישיויות – **KEYS**

מפתח ראשי – זה עמודה או צירוף של עמודות שמזהות את האישות שלי בצורה חד חד ערכית.

מפתח ייחודי - זה עמודה או צירוף של עמודות שמזהות את האישות שלי בצורה חד חד ערכית אך יכול להיות רשומה בעלת ערך NULL .

o – Index להבין שזו רשומה חשובה ויהיו בה המון חיפושים.

– KEYS דוגמא ליצירת טבלה עם

 CREATE TABLE pet2 (petId INT PRIMARY KEY, name VARCHAR(20), ownerId INT NOT NULL, species VARCHAR(20), sex CHAR(1), birth DATE, INDEX myIndex (ownerId));

> INDEX (or KEY) must be defined after a comma

. תנאים של הטבלה, נוכל להכניס לטבלה ערכים רק עם התנאים שנגדיר. - INTEGRITY Constraints

− CHECK (country IN ('USA', 'UK', 'Israel', 'India'))

Foreign Key מפתח זר , עמודה שהיא מפתח ראשי בטבלה אחרת לכן היא מפתח זר בטבלה הנוכחית.

שובד על רשומות). delete – מחיקת טבלה שלמה – DROP TABLE

update) – לעדכן את מבנה הטבלה – ALTER

: 2 שיעור

: Variables

SET – השמה למשתנה (הכנסת ערך).

. מאפשר להעביר לי ערכים מפקודה לפקודה.

TEMPORARY TABLE – טבלה זמנית ,כיוון שהמשתנים לא יכולים להחזיק טבלאות ניצור טבלה זמנית שבסוף הסשן תיעלם (תתמזג).

CREATE TEMPORARY TABLE tempTable2 AS (SELECT * : לדוגמא:
 FROM students);

: נתינת כינוי לפקודה מסוימת , לדוגמא – ALIASES

- SELECT * FROM students INNER JOIN grades ON students.id = grades.studentId
- SELECT * FROM students AS s INNER JOIN grades
 AS g ON s.id=g.studentId;

כאן אני מקצר את המילה students ל students לפן נתתי כינויים שמות חדשים לטבלאות שלי. ניתן גם לתת שם לשליפה שלמה כלומר אני יכול לשלוף טבלאות שלמות ולשמור אותם בשם מסוים. אני יכול בעזרת פקודה זו לתת גם כותרת.

אני חייב להשתמש בAlias כאשר יש שאילתה פנימית.

דר אחת המספר פעולות לוגיות שאני רוצה לעשות והם חייבות להתבצע כיחידה אחת -Transaction. וכאשר יש נפילה אזי כל הפעולות שבוצעו חייבות להתבטל.

כלומר הdatabase שומר בצד את הפעולות וברגע שיש נפילה הוא הולך ל commit האחרון וממשיך ממנו או מוחק בצורה הפוכה.

נשתמש במילים השמורות START TRANSACTION ו COMMIT.

```
SET @transferAmount = 1000;

START TRANSACTION;

SELECT @firstBalance := amount FROM bankBalances
WHERE userId = 777;

UPDATE bankBalances SET amount := @firstBalance -
@transferAmount WHERE userId = 777;

SELECT @secondBalance := amount FROM bankBalances
WHERE userId = 888;

UPDATE bankBalances SET amount := @secondBalance +
@transferAmount WHERE userId = 888;

COMMIT;
```

Stored Procedures – תהליכים מאוחסנים -איגוד מספר שאילתות של SQL ושימוש בהם כחבילה, פרוצדורה.

חוסך זמן התחברות לשרת – לא מתקשר עם כל פקודה ופקודה אלא הכל כחבילה אחת.

```
TELIMITER $$

CREATE PROCEDURE SP_student_avg

(IN stld INT)
```

BEGIN

SELECT AVG(grade) FROM grades WHERE studentId = stId;

END \$\$
DELIMITER;

.drop procedures ע"י המילה call ע"י המילה stored procedures

- Triggers בחדק, פעולה אחת תהיה ההדק (מה שיזניק) פעולה אחרת.

```
DELIMITER $$

CREATE TRIGGER new grade received

AFTER INSERT ON grades

FOR EACH ROW

BEGIN

UPDATE students SET avg_grade = (SELECT AVG(grade) FROM grades

WHERE studentId=NEW.studentId) where id = NEW.studentId;

END$$
```

אז אוטומטית הטריגר grade אני יוצר את הטריגר והוא יוזנק בכל פעם שאני מוסיף נתון לרשומה מעריגר והוא יוזנק בכל פעם שאני מוסיף נתון לרשומה מערכן את הממוצע שהיא רשומה אחרת.

- View מתאים להגבלת גישה ולשדות מחושבים.

שיטה להוסיף מדדים נוספים לטבלה. Window Functions – כאשר אני רוצה להוסיף עוד עמודה עם עוד נתונים אשתמש במושג זה.

:Connecting to MySQL from java

.javaב database באשר אני רוצה להשתמש בנתונים בתוכנית שלי אני אצטרך למשוך מה SELECT ב .java לדוגמא , איך עושים * SELECT ב

```
public class Main{
  public static void main(String[] args){
             Reflection
                                                  Try with resources (java 7). No need to call con.close()
   try{
   Class.forName("com.mysql.jdbc.Driver");
      try(Connection con = DriverManager.getConnection("jdbc:mysql://localhost:3306/myDbName", "user",
"pwd")){
       Statement stmt = con.createStatement();
        ResultSet rs = stmt.executeQuery("SELECT * FROM students");
       int numOfColumns = rs.getMetaData().getColumnCount();
rs is initially
        while (rs.next()){ -
                                                      located before
          for (int col = 1; col <= numOfColumns; col++){
                                                       the first row
            System.out.print(rs.getString(col) + " ");
          System.out.println();
                                                             111 21 1 1 Chaya Glass 73.33
      }} catch (Exception ex){ex.printStackTrace();}
                                                             222 28 1 3 Tal Negev null
 }
                                                             333 24 0 1 Gadi Golan null
                                                             444 23 0 1 Moti Cohen null
                                                             700 26 1 2 Maya Levi null
```

לאחר שאעשה import ואפנה ל database ואכניס את השם משתמש והסיסמא ישנו מתשנה בשם cexecuteQuery שלה יש מתודה שקוראים לה statement

.getString והמתודה getMetaData כעת מה שחזר זה אובייקט וממנו נוציא את המידע ע"י המתודה

<u>שיעור 3:</u>

:Normalization

בניית database בצורה יעילה ואופטימלית.

? איך ניקח את העולם שבחוץ ונייצג אותו בעזרת טבלאות

נסנן את מה שרלוונטי אלינו ומה שלא.

הגדרה : נרמול database זה תהליך שבונה את המבנה ה database באמצעות סדרת חוקים הגדרה : נרמול normal forms (שישה חוקים) כדי לצמצם כפילויות ולשפר את שלמות המידע.

: מושגי עזר

תלויות – מאפיין או קבוצה של מאפיינים נקרא לו B נגיד שהיא תלויה במאפיין אחר בשם A אם יש יחס (פונקציה) כך ש A -> B כלומר B תלוי בA .

לדוגמא, אם ניתן לך את הת.ז של מישהו נוכל להגיד לך את השם.

כלומר אם ניתן לך ערך A לא יכול להיות שני ערכי B וזה נקרא תלות.

מפתחות – מפתח אפשרי (candidate) – 00 מינימלי של מאפיינים שקובע באופן ייחודי רשומה – מפתח אפשרי (ל שאר המאפיינים תלויים במפתח הזה.

Super – Key - מפתח בלי התנאי המינימלי, כלומר הוא מפתח אך יש בו ערכים מיותרים – קבוצה של מאפיינים שבעזרתם אני יכול לגשת לטבלה אך ללא התנאי שיהיה מינימלי.

– תכונות שהם חלק מאיזה מפתח אפשרי או תכונות שלא שייכות לאף מפתח. – Prime/Non Prime

: שישה חוקי נירמול – Normal Forms

כל חוק צריך לקיים את החוק הקודם ומוסיף עליו.

- 1. **1NF.** כל תכונה (עמודה) צריכה להחזיק ערך אטומי יחיד, בנוסף אסור ערכים מחושבים למשל עמודת גיל ועמודת תאריך לידה וכך נוצר כפילויות.
- 2. And בכל המועמדים, הם חייבות להיות בקבוצה חלקית של המועמדים, הם חייבות להיות בכל Non prime חייבות להיות תלויות בכל המועמדים (candidate), כלומר , שדות מסוג Non- prime חייבות להיות תלויות בכל המפתח ולא רק בתת קבוצה שלו.
- 3. **3NF.** תכונות מסוג Non prime לא יכולות להיות תלויות בתכונה או בסט של תכונות שהוא לא super -key.
- BCNF- **3.5NF**.4 משלים את חוקים 2 ו3 , לכל 2 קבוצות אם קיימת תלות בינהם אזי בהכרח אחת BCNF- **3.5NF**.4 האם קיימת כאן קבוצה שהיא תלויה בקבוצה אחרת והיא לא super key אם כן אזי זה מקיים BCNF (אם אין כלל תלויות זה גם יעמוד בBCNF).
- 5. **4NF** אסור שיהיו תלויות רב ערכיות (Multivalued Dependency) כלומר, כאשר יש יחס בין זוג **4NF** .5 דברים שמתאים לגורם שלישי לדוגמא A1 B1 = C1 וגם קיים בו B2 -> C1 אזי זו תלות רב ערכית, כלומר ישנם 2 מקומות שונים שיכולים להביא אותו לC1.

אותו מקור מביא אותי לשתי תמונות שונות , וזו בעיה – יש לי שיכפול נתונים.

6. **5NF** – למצבים נדירים – ננסה לייעל כמה שיותר בהתאם לכל מצב.

: XML and JSON

. databaseפורמטים להעברת מידע מה

התקן המפורסם ביותר נקרא XML – שפת סימון הניתנת להרחבה ,פורמט להעברת נתונים, היררכית ורגישה לאותיות גדולות/קטנות.

```
<University>
                                        : לדוגמא
 <Student degree="PhD">
  <FirstName>Chava</FirstName>
  <LastName>Glass</LastName>
   <id>111</id>
  <age>21</age>
   <Address>
     <Street>Hatamr 5</Street>
     <City>Ariel</City>
     <Zip>40792</Zip>
  </Address>
</Student>
</University>
```

. <University> ישנו שורש אחד שהוא פותח וסוגר – בדוגמא שלנו זה



: JAVA שליפת XML שליפת – XML in Java

. import org.w3c.dom.* – database קבלת הנתונים

לאחר שיצרנו אובייקט אני רוצה להכניס את המידע מהXML לתוך האובייקט.

אנחנו נעבוד על אובייקט בשם doc שלשם נקבל את הקובץ XML אנחנו נעבוד על אובייקט בשם

.getaElement בעיקר נעבוד עם הפונקציות

לאחר מכן נכניס לרשימה ועל נכניס <u>את הנתונים על האובייקטים בswitch case</u>

```
ת הנתונים על האובייקטים ב

putFile = new File("student.xml");
mentBuilderFactory factory = DocumentBuilderFactory.newInstance();
mentBuilder builder = factory.newDocumentBuilder();
ment doc = builder.parse(inputFile);
ment doc = builder.parse(inputFile);
m.out.println("Root element:" + doc.getDocumentElement().getNodeName()); //Just print root (university)
tist nodelist = doc.getDocumentElement().getElementsByTagName("Student");
at studentIdx = 0; studentidx < nodeList.getLength(); studentIdx++){
de studentNode = nodeList.item(studentIdx);
studentNode.getNodeType() == Node.ELEMENT_NODE){
Element element = (Element) studentNode;
student student = new Studentf().
                                   t.println("Degree: " + element.getAttribute("degree")); //just print degree ("PhD" when studentidx=0)
                                                                                                                                        erNode.getChildNodes():
```

עוזר לי להגיע לנקודה ספציפית בXML בלי לעבור על כך העץ. – <u>XPATH</u>

הבאה – הבאה לקובץ בתוך תיקיה – לדוגמא בקובץ XML הנ"ל אם אגש לפקודה הבאה

University/Student[2]/Address/City

City>Jerusalem</City> אני אקבל את ירושלים-ניתן גם להוסיף תנאים בבקשת XPATH.

אמיר אני אכין את הבקשה ואז אמיר XML אוד דומה לעבודה של XML אמוד דומה לעבודה של אוד אותה ל string אותה ל

```
File inputFile = new File("student.xml");

DocumentBuilderFactory factory = DocumentBuilderFactory.newInstance();

DocumentBuilder builder = factory.newDocumentBuilder();

Document xmlDoc = builder.parse(inputFile);

XPathFactory xPathfactory = XPathFactory.newInstance();

XPath xpath = xPathfactory.newXPath();

XPathExpression expr = xpath.compile("University/Student[2]/Address/City");

String city = (String)expr.evaluate(xmlDoc, XPathConstants.STRING);
```

.XML סוג של SQL סוג של – <u>XQuery</u>

: לדוגמא for, where,let, return – עובדים עם המילים השמורות

• for \$x in /University/Student ארויר מער מין בתוך א החלת תנאי של של החלת תנאי של החלת תנאי של החלת תנאי של החלת תנאי של return \$x

חוקית. XML הגנה , תנאים כדי ליצור בקשת – <u>Validation</u>

ישנם שני סוגים של פרוטוקולים:

- DTD -
- XML Schema (XSD) בו נתמקד.

(XSD) באדיר איזה טיפוסים הXML שלי יכול לקבל ומה נחשב לבקשת XML תקינה.

בהתחלה הפרוטוקול בודק את תקינות הטיפוס שהוא מקבל באתר אינטרנט מסוים.

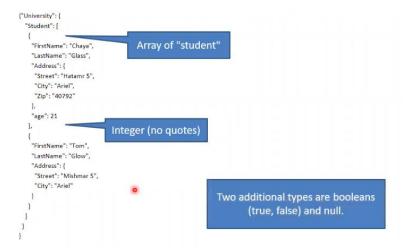
לאחר מכן הוא בודק את ההתאמה בין המיקום שהיה בבקשה לבין מה שהוא ציפה לקבל בפרוטוקול. כאשר יש שגיאות בדרך כלל נתקן את הXML שיתאים לSSD.

:4 שיעור

: לדוגמא

תקן להעברת נתונים בין שרת לשרת – קריא כמו XML אך <u>i java script object natation**– JSON**</u> קצת יותר פשוט ,תחליף יותר מתקדם מXML.

בנוי מ } בשונה מXML שבנוי מ >.



בצורה דומה לעבודה של XML כך גם ב ISON יש ספריות ייעודית, לולאות, ומתודות - בצורה דומה לעבודה של המגיעות מספריות.

: לדוגמא

```
String jsonTxt = new String(Files.readAllBytes(Paths.get("students.json")));
JSONObject json = new JSONObject(jsonTxt);
JSONArray jsonStudentArray = json.getJSONObject("University").getJSONArray("Student"); for (int studentIdx = 0; studentIdx < jsonStudentArray.length(); studentIdx++){
  JSONObject currentStudent = jsonStudentArray.getJSONObject(studentldx);
  Student student = new Student();
  studentList.add(student);
   JSONArray studentInner = currentStudent.names(); //array of keys only!
  for (int stinnerldx = 0; stinnerldx < studentinner.length(); stinnerldx++){</pre>
      String currentKey = studentInner.getString(stInnerldx);
     switch (currentKey){
   case "FirstName": student.firstName = currentStudent.getString(currentKey); break;
   case "LastName": student.lastName = currentStudent.getString(currentKey); break;
         case "id": student.id = currentStudent.getInt(currentKey); break;
         case "age": student.age = currentStudent.getInt(currentKey); break;
         case "Address":
            Address address = new Address(); student.address = address;
           JSONObject addressObject = currentStudent.getJSONObject(currentKey);
if (addressObject.has("Street"))
address.street = addressObject.getString("Street");
if (addressObject.has("City"))
address.city = addressObject.getString("City");
if (addressObject.has("Zin"))
            if (addressObject.has("Zip"))
              address.zip = addressObject.getString("Zip");
```

.לא כ"כ בשימוש – JSON Schema

. שניהם ניתנים לקריאה, היררכיים - JSON Vs.XML

הייתרון בJSOM שהוא יותר קצר ויש בו מערכים, והיתרון הגדול שלו שהוא יכול להיות מפורסם JAVA SCRIPT באמצעות JS כלומר JAVA SCRIPT ינתח אותו ביותר קלות כי הוא נועד בשבילו.

: NoSQL

לא רק SQL , מתייחס למסדי נתונים שלא מיוצגים בטבלה (למשל גרף) ,יותר גמיש – אפשר להוסיף , sql לא רק למור. לו נתונים ועמודות ביותר גמישות וקלות, מהיר ובעל יכולת להתרחב.

הוא תומך ב big data - אוסף מידע עצום שאני יכול לאחסן, לשלוף ולהסיק מסקנות ביעילות.

יכולת התשאול פה מוגבלות כאן קצת , והוא לא יכול להבטיח את התכונות(ACID) שהSQL עמד בהם, אבל הוא כן תומך BASE .

BASE

- Basically Available: data is mostly available.
- soft **S**tate: state may change even with no updates (since older updates are still propagating).
- Eventual consistency: if we let the data propagate enough time, it will become consistent.

ישנם כמה סוגים של NoSQL :

- .Key-Value -
- Wide column בסיסי נתונים שמבוססים על עמודות מאפשר לנו יכולת לאחסן בצורה SQL. גמישה ואין צורך להחזיק עמודות ריקות כמו
 - שמירת נתונים ע"י קבצים כגון Document -
 - שמירת נתונים ע"י user כלומר גרף שמייצג את מה שה Graph -
 - Search מסדי נתונים שתומכים במנועי חיפוש.

: ניתן לקיים רק 2 מתוך 6 התכונות הבאות - CAP theorem

- . עקביות, ביצוע כל הפעולות ברצף Consistency
- Availability זמינות , כל בקשה מקבלת תשובה.
- Partition tolerance המערכת ממשיכה לפעול גם שכמה הודעות מתעכבות בצמתים.



<u>:NoSQL</u>

. אחסון מהיר ,קל לשימוש, גמיש -key לכל פריט יש -Key Value Store

כל התשאול מתבצע באמצעות הkey (מהיר יותר).

. set, get, del – פקודות בסיסיות

INCR - להוסיף, ו INCRBY - כמה לקדם את הערך הנמצא במפתח.

פקודות על רשימה (RPUSH - (LIST) - RPUSH - דחיפה מימין (מהסוף) ,בהתאמה RPUSH – (LIST) – תציג לי את כל הרשימה.

פקודות על טבלאות גיבוב (Hashes),נועד בשביל להכיל הרבה מידע במפתח אחד – HSET - הכנסה פקודות על טבלאות גיבוב (Hashes), נועד בשביל להכיל הרבה מידע במפתח אחד – HGETALL - הכנסה של כמה פריטים , HGETALL – להחזיר את הכל.

הפקודה KEYS – פקודה שפועלת על מפתחות עם תנאי.

עבודה עם קבוצות – ברשימה מותר כפילות, כלומר מותר לאברים לחזור על עצמם, בקבוצה הוא יתווסף רק פעם אחת לא משנה כמה פעמים נבצע את פקודת ההוספה.

.הערך יופג, database עוד זמן מוגבל שאקציב הערך יימחק מה – EXPIRE

- ctime to live -TTL - כמה זמן נשאר לערך לחיות.

- גמישות בעמודות, אין חובה שלכולם יהיה את אותה המבנה. - Wide – Column store

יש לי יכולת להוסיף עוד מאפיינים פר רשומה ובצורה פרטית ולא כללית.

הדאטה בייס Cassandra - יש לו שפת שאילתות שקוראים לה CQL אין שם Coln , ואין שם אשילתה. אפשרות לעשות שאילתה בתוך שאילתה.

RMDB – הדגש הוא המהירות ולא היעילות, כלומר השאילתות מגדירות את הטבלאות.

: מודל הנתונים מורכב מהדברים הבאים – Data Model

Cluster – אשכול ,מסד נתונים מבוזר שיושב על כמה שרתים שעליהם המדע ,כיוון – מסד נתונים מבוזר שיושב על כמה שרתים איז איך נוכל לדעת מאיזה שרת נצטרך למשוך מידע ,בשביל זה database יושב כל כמה שרתים אזי איך נוכל לדעת מאיזה שרת נצטרך למשוך מידע ,בשביל זה שהת פונקציית hashing שמקבלת key (מספר) ויודעת למפות את המספר לשרת בו הוא נמצא ע"י התחום.

Keyspace – מרחב המפתחות שלי ,הנושא עצמו , לדוגמא אוניברסיטה וכו',הוא מאגד מתחתיו כמה גורלאות

- משפחה של עמודות, הטבלאות עצמם - Column family



- לכל מפתח יש עמודות – Keys and column

: פקודות

: לדוגמא, database יצירת – CREATE KEYSPACE

```
Replication refers to how the data is replicated across different nodes

CREATE KEYSPACE university WITH

REPLICATION = {'class':'SimpleStrategy', 'replication_factor':2};
```

USE - להשתמש במה שיצרתי לעיל.

FIRST TABLE students (id INT PRIMARY KEY, firstName VARCHAR, lastName VARCHAR, age INT); Like SQL. But there is no

for VARCHAR.

: יצירת טבלאות CREATE TABLE

הערכים שהכנסנו יהיו העמודות.

Exactly like SQL...

: הכנסת ערכים ,לדוגמא –INSERT INTO

➤ INSERT INTO students (id, firstName, lastName, age) VALUES (111, 'Chaya', 'Glass', 21);

Must use single quotes!

לא חייבים להכניס ערכים לכל העמודות הקיימות, למה שלא נכניס הוא יקבל אוטומטית את הערך NULL.



: שליפה לפי מפתח – WHERE

אם ננסה לשלוף ללא מפתח נקבל שגיאה (המפתח צריך להיות ספציפי).

Cassandra storage method - ישנו data center שבו מאוחסנים השרתים שאיתם עובד הdatabase, כאשר אנו כותבים נתונים במקביל, השרת שעליו אנו עובדים מעתיק את הנתונים לעוד שלושה שרתים.

זה נועד לצורך גיבוי או מקרה בו אחד השרתים לא זמין בזמן שפונקציית hashing מחפשת אותו ע"י המיפוי.

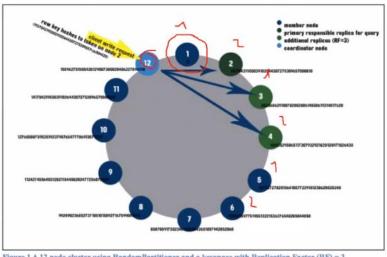


Figure 1 A 12 node cluster using RandomPartitioner and a keyspace with Replication Factor (RF) = 3, demonstrating a client making a write request at a coordinator node and showing the replicas (2, 3, 4) for the query's row key

ה partition key אומר לנו באיזה מחשב אני ממופה, באיזה מחשב אני מאוחסן, בנוסף יש תת partition key אומר לנו באיזה מחשב, לדוגמא : מפתח שנקרא



```
create TABLE crossfit_gyms_by_location (
country_code text,
state_province text,
city text,
gym_name text,
PRIMARY KEY (country_code, state_province, city, gym_name)
);

partitioning key clustering keys

retrieving the node and the partition partition
```

כאשר ה gym_name הוא ה partition key ואילו מצד ימין אנו מוספים מאפיינים שנועדו לסדר את clustering key. הנתונים בתוך המחשב הפנימי והם הym_name



עד הפסיק הראשון זה יהיה ה partition key והוא יכול להיות מורכב מכמה דברים.

בכל שאילתה שאנו כותבים ה partition key חייב להיות מסופק.

- Cassandra Vs. RDBMS

ישנם מספר הבדלים בין Cassandra לבין database ישנם מספר הבדלים בין

ב-cassandra אין מקום אחד שבו שמחזיק את כל המידע – אם משהו יפול אז לא כל ה cassandra יתרסק.

הזמינות בcassandra גבוהה יותר.

ב data model הונאמי. cassandra

ב cassandra אני תמיד יכול להגדיל את השרתים והאחסון כך שהוא יכול להחזיק

Property	Cassandra	RDBMS			
Core Architecture	Masterless (no single point of failure)	Master-slave (single points of failure)			
High Availability	Always-on continuous availability	General replication with master- slave			
Data Model	Dynamic; structured and unstructured data	Legacy RDBMS; Structured data			
Scalability Model	Big data/Linear scale performance	Oracle RAC or Exadata Nothing specific			
Multi-Data Center Support	Multi-directional, multi-cloud availability				

```
. קצת דומה ל key and value רק הkey – קצת דומה ל - Document store
                                                        כאשר בתוך הvalue יכול להיות עוד מסמך שלם.
     value כאשר כאן השאילתות יודעות לתשאל את הערך את JSON המסמכים נכתבים בפורמט של
                                                                                       ולא רק את הkey.
                         _ MongoDB מלשון המילה עצום – יודע להתמודד עם נפחים גדולים של מידע.
                                                                                              : הפקודות
                                        ➤ use University
                                                                     : יצירת ה database יצירת –Use
                                                             .database מחיקת – Db.dropDatabase ()
                       : ישות שמקבילה לטבלאות, לדוגמא ,ניצור טבלה שנקראת סטודנט – Collection
   db.createCollection("students", { capped : true, size : 6142800,
      max: 10000, autoIndexID: true })
                                                                         Docs – מקביל לשורות בטבלה.
           – JSON שקוראים לו סטודנט ע"י הפקודה insert הכנסת רשומה לתוך collection שקוראים לו
      db.students.insert({"FirstName": "Chaya",
         "LastName": "Glass",
         "id": "111",
         "age": "21",
         "Address": {
          "Street": "Hatamr 5",
          "City": "Ariel",
          "Zip": "40792"}
       })
                                                                                              שאילתות:
➤ db.students.find()
                                                                            : יחזיר הכל ,לדוגמא – Find
"Zip": "40792" } [
".lid": Objected("S894e9244a5653a862d6693"), "FirstName": "Tom", "LastName": "Glow", "Address": ("Street": "Michmar 5", "City": "Ariel" } ]
("_lid": Objected("S894e9244a5653a862d6694"), "FirstName": "Tal", "LastName": "Negev", "Address": ("Street": "Yarkon 26", "City": "terusalem" } ]
                                                              ().pretty – מסדר את הJSOM יפה.
db.students.find().pretty()
                                            החזרה על בסיס תנאי - יחזיר את כל הסטודנטים בשם טל.
db.students.find({"FirstName": "Tal"})
{ " id" : ObjectId("589afa9244a5653a862dd694"), "FirstName" : "Tal", "LastName"
: "Negev", "Address" : { "Street" : "Yarkon 26", "City" : "Jerusalem" } }
                                       : (and) החזרת כל המסמכים שעונים על התנאי הבא – And , Or
   db.students.find({$and: [{"FirstName":
      "Tal"},{"LastName":"Negev"}]})
                                                                     : or החזרת כל המסמכים עם תנאי
    ➤ db.students.find({"FirstName":"Tom", $or:
       [{"LastName":"Negev"},{"LastName":"Glow"}]})
```

Projection – הטל ,כאשר אני רוצה לקבל איזה מימד מהנתונים שלי, בחירת מימד מסויים של נתונים.

: לדוגמא

בשאילתה זו אנו מבקשים שתחזיר לי את כל המסמכים שבהם השם הפרטי הוא טים אבל בנוסף תחזיר לי מתוך ה JSON רק את השדה הזה ולא את כל המסמך.

```
b db.students.find({"FirstName":"Tim"},{"FirstName":true})
{ "_id" : ObjectId("589afa9244a5653a862dd693"),
"FirstName" : "Tim" }
```

-Update עדכון , לדוגמא , נעדכן כל מסמך ISON בו השם הפרטי טום נעדכן לטים (וכיוון שאנו -Update מעדכנים את המסמך אנחנו צריכים לציין גם את שאר השדות אחרת המסמך יתעדכן בלעדיהם):

```
> db.students.update({"FirstName":"Tom"}, {"FirstName":

"Tim", "LastName": "Glow", "Address" { "Street": "Mishmar

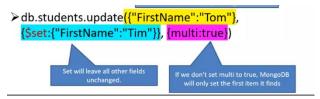
5", "City": "Ariel" }})

MongoDB will search for a FirstName="Tom", and change the whole document to be:

""FirstName": "Int", "JastName": "Astreet":

"HistName": "Astreet": "Mishmar 5", "City": "Ariel" }}
```

בדוגמא זו נשתמש ב set ונעדכן רק שדה ספציפי בתוך המסמך (ולא צריך לציין את שאר השדות):



אזי הוא יעדכן אר במסמך הראשון שהוא ימצא. true כ multi אם לא נשים את

שרתים ננסה לחלק את הבעיה לבעיות קטנות – Map- Reduce Paradigm ולאחר מכן לעבד הכל לתוצאה כללית.

לדוגמא, אם נרצה לספור את כמות האנשים במדינה יהיה יעיל יותר שכל עיר תספור את כמות התושבים שלה ולאחר מכן נחבר הכל.

: בעל כמה מאפיינים

- מפצל את המידע ומחלק אותו לכמה תהליכים. Mapper

העבודה. – Shuffle and sort/Grouping – סידור המידע לפני ביצוע תחילת

- כל עובד מבצע את העבודה במקביל. – Reduce

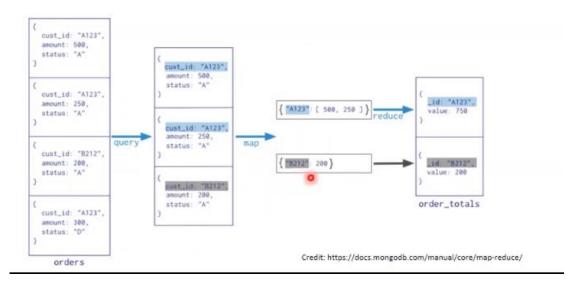
כלומר תהליך העבודה יתבצע כאשר המערכת קודם כל תמפה את הנתונים בצורה ממוינת ע"י תנאי מסוים ולאחר מכן תחלק בצורה מקבילית כל את ה"מפה" לעובדים.

: נעשה זאת כך

אנו רוצים לקבל את הסכום ששולם עבור כל לקוח שנמצא בסטטוס 'A'.

.mapReduce מייצג את שם המסמך שלי ועליו אני מפעיל order ה

.map שלי יעבוד רק על מי שהסטטוס שלו A, - אני מצמצם את האפשריות ומכין את הquery



כעת ב reduce נחלק את זה לעובדים שפשוט יסכמו את כל ה values ולאחר מכן נחזיר את corder_totals.

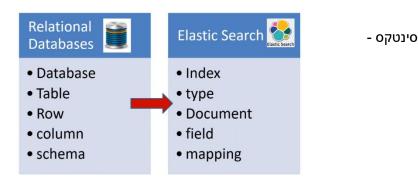
שיעור 5- המשך מעבר על סוגי NoSQL.

מסוגי מנועי חיפוש. – Search Engine Database

תת סוג של documents store כי אנחנו מאחסנים טקסט בחיפוש שלנו אך ייחודי יותר כיוון שאני מחפש את התוצאה הרלוונטית ביותר בצורה מדורגת.

database <u>– Elastric Search</u> כלומר, לוקח בערך שניה מהרגע שהעליתי מסמך עד real -time שהוא יופיע בתוצאות החיפוש.

נותן פתרונות לחברות שמנועי חיפוש זה לא המוצר העיקרי שלהם.



<u>פקודות :</u>

:אפשר ישירות (database) אני לא צריך ליצור אינדקס – Adding documents

- XPUT ע"י הפקודה

```
bServer address index type docID |

curl -XPUT "http://localhost:9200/university/students/111" -H "Content-Type: application/json" -d | \[ \"FirstName\": \"Chaya\", \"LastName\": \"Glass\", \"age\": \"21\", \"Address\": \\"Hatamr 5\", \"City\": \"Ariel\", \"Zip\": \"40792\"} \]
```

eקודה נוספת להכנסה בשם XPOST כאשר אני לא מספק index והid אוטומטים ייתן להם

```
POST without id, will generate id automatically

curl -XPOST http://localhost:9200/university/students -H

"Content-Type: application/json" -d "{\"FirstName\": \"Tal\",
\"LastName\": \"Negev\", \"age\": \"28\"}"

Generally, in REST API, PUT is idempotent (n{msg} = {msg}),
and POST isn't. (What will happen if we send each of the above messages twice?)
```

: id שליפה לפי –XGET

```
curl -XGET "http://localhost:9200/university/students/333"
{"_index":"university","_type":"students","_id":"333","_version":1,"_seq_no":1,"_primary_term":1,"found":true,"_source":{"FirstName": "Gadi", "LastName": "Golan", "age": "24"}}
Note all the metadata.
```

OR "smart" OR "quickly

```
: בודק האם המסך קיים או לא –XHEAD
      curl -I -XHEAD http://localhost:9200/university/students/333
         - will return: OK
                                                                                              : מחיקת המסמך – XDELETE
       curl -XDELETE "http://localhost:9200/university/students/333
                                            UPDATE – הוספת שדה. לדוגמא, ניקח רשומות קיימות ונוסיף להם תיאור :
      curl -XPOST http://localhost:9200/university/students/111/_update -H
          'Content-Type: application/json" -d "{ \"script\" : \"ctx._source.description =
         \\\"Likes learning but gets board very quickly. Doesn't enjoy trips that much.\\\"\" }"
      > curl -XPOST http://localhost:9200/university/students/333/_update -H "Content-Type:
         application/json" -d "{ \"script\" : \"ctx._source.description = \\\"Doesn't show-up to
         lessons, but is very smart and learns a lot.\\\"\" }"
       curl -XPOST
         http://localhost:9200/university/students/IA9AInsBL04leaKD9LL9/_update -H "Content-Type: application/json" -d "{\"script\": \"ctx._source.description = \\\"Doesn't know anything. Goes on trips all day, never showed-up to a single
                                                                                - Search החיפוש עצמו , לב הdatabase.
≽ curl –XGET "http://localhost:9200/university/students/_search" - חיפוש בסיסי ע"י המילה search יחזיר את כל הרשומות
                                                            – תחזיר רק התוצאה המתאימה query string חיפוש בעזרת
curl -XGET http://localhost:9200/university/students/_search?q=LastName:Negev"
                                                   : אשר נותן אפשריות סינון יותר רחבות request body חיפוש בעזרת
                                                - Match – מחזיר את המסמכים שמתאמים לטקסט שסופק לה, סטנדרטי.
                                                מכיל אופציות לfuzzy matching – חיפוש עם סובלנות לשגיאות.
                                       לדוגמא, נתאים את ה description שהוספנו ב query ל עכשיו –
                  curl -XGET "http://localhost:9200/university/students/ search" -H "Content-Type: application/json"
```

אך אין סטודנט עם סטרינג כזה very smart quickly בעצם חיפשנו סטודנטים שבתיאור שלו מופיע לכן הוא מחפש או very או smart או quickly .

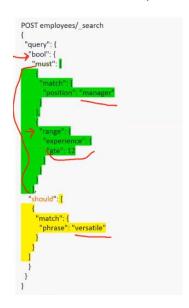
התוצאות שנקבל בעלות score והם יתועדפו מה score הגבוה לנמוך ,כאשר הדרך לקביעת score התוצאות שנקבל בעלות score גבוהה הם כמות המילים המתאימות, כך אנו מקבלים את התוצאה הכי רלוונטית.

-d"{\"query\": {\"match\": {\"description\": {\"query\": \"very smart quickly \\" }}}}

כאשר נרצה להתאים או לחפש את המשפט בדיוק (המילים בסדר מסוים) נשתמש בmatch phrase.

חיפוש בעזרת bool query – כאשר אני רוצה למצוא במסמכים שלי נתון המורכב מכמה תנאים – bool query היפוש במילה bool וכמה תנאים: must במסמך.

וה בלוק שלא חייב להופיע בתוצאות אך ישפר את הדירוג שלו אם כן. Should



ניתן לבצע את הסינון הנ"ל גם באמצעות המילה -filter - שהוא יסמן רק את המסמכים שהשדה מתאים לתנאים שאני רוצה אך בשימוש ב filter הדירוג לא רלוונטי.

: לדוגמא

```
curl -XGET "http://localhost:9200/university/students/ search" -d"
{ \"query\" :
                                                  Boolean combination of several
  { \"bool\" :
   { \"filter\":
     { \"match\" :
                                                                                {"took":6,"timed_out":false,"_shards":{
                                                                                 "total":5,"successful":5,"failed":0},"hit
       { \"Address.City\" : \"Ariel\" } },
                                                                                s":{"total":1,"max_score":0.0,"hits":[{"_
                                                                                s { total : , max_score : 0.0, mis : {{ _ index::"university", "_type::"students", "_id":"111", "_score":0.0, "_source":("FirstName": "Chaya", "LastName": "Glass", "age": "21", "Address": { "Street": "Hatamr 5", "City": "Ariel", "Zip": "40709"]]]
     \"filter\" :
      { \"<u>rang</u>e\"
        { \"age\" :
          {\"lt\":30}}}}"
                                                                                "40792"}}}
```

(score) למסמך שיגיע בתוצאה אסור להכיל את התנאי המסופק ,גם במקרה זה הדירוג (Must not אינו רלוונטי.

לסיכום:

keyword	meaning	Scoring the results
Should	Finding the text will increase the score	Yes
Must	The results must contain the string	Yes
filter	The results must contain the string	No
→Must not	The results must not contain the string	no

וnformation Retrieval Document Ranking איך מדרגים ממאגר מסמכים גדול את המסמך הכי – Information Retrieval Document Ranking – איך מדרגים ממאגר מסמכים גדול את המסמך הכי – רלוונטי

- הינו האלגוריתם שאחראי לדירוג, הוא עובר על כל מילה ומילה בשאילה ומדרג אותה. Tf-idf

:21 הוא מחולק

: לדוגמא

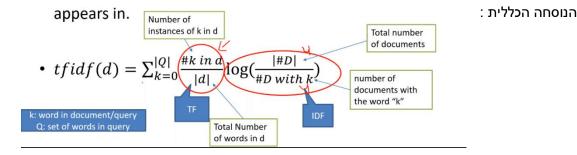
: הצבה בנוסחה

TF – ספריה של מספר המופעים של מילה במסמך כאשר הוא מנורמל למספר המילים שיש בתוך המסמך, כלומר אם יש יותר מופעים של המילה במסמך קצר יותר אזי המילה חשובה יותר.

לדוגמא, אם יש מילה שמופיעה במסך בעל שלוש מילים אזי המסמך הזה ככל הנראה רלוונטי לי כרגע.

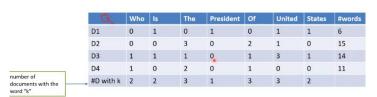
IDF – היפוך תדירות במסמכים, נחלק את כמות המסמכים שיש לי בכמות המסמכים שהמילה שאני מחפש מופיעה בהם , וככל שהמילה שכיחה יותר במסמכים היא פחות משמעותית ולכן המילה תהיה פחות משמעותית.

לדוגמא, המילה is תופיעה בהמון מסמכים ולכן המשמעות שלה נמוכה.



אז למעשה ניקח את השאילה וניצור טבלה כאשר כל עמודה מייצגת מילה, נעבור על כל המסמכים ונספור כמה פעמים מופיעה כל מילה ונעדכן בטבלה.

לאחר שנקבל את כל הנתונים נציב בנוסחה הנ"ל וכך נקבל את התיעדוף.



- Q: Who is the president of the united states?
- D1: Donald Trump is United States' president.

 $tfidf(d) = \sum_{k=0}^{|Q|} \#k \text{ in } d \log(-|D|)$

- D2: We are the most united out of all the people and of all the places.
- D3: The United States of America is united again, who is more united than it?
- · D4: Who would like to take the box out of the kitchen?

$\lim_{k \to 0} d = \sum_{k=0}^{\log k} d = \lim_{k \to 0} d = \lim_{k \to 0} d $								
Doc	Tf-ldf score							
D1	$(1/6)*\log(4/2)+(1/6)*\log(4/1)+(1/6)*\log(4/3)+(1/6)*\log(4/2)=0.736$							
D2	(3/15)*log(4/3)+(2/15)*log(4/3)+(1/15)*log(4/3)=0.166							
D3	$\frac{(1/14)^*\log(4/2)+(1/14)^*\log(4/2)+(1/14)^*\log(4/3)+(1/14)^*\log(4/3)+(3/14)^*\log(4/3)+(1/14)^*\log(4/2)=0.363}{4/3)+(1/14)^*\log(4/2)=0.363}$							
D4	(log(4/2)+2*log(4/3)+log(4/3))/11=0.204							

התיעדוף הגבוהה ביותר שקיבלנו הוא המסמך D1.

<u>: מסוגי גרף</u> Database

בנוי מעיקרון שמירת נתונים בגרף המורכב מצמתים והקשר בין הצמתים שזה מאפשר לנו סוגי שאילתות שונים.

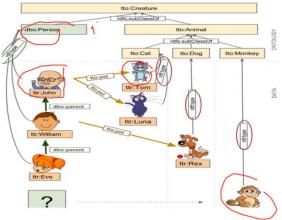
– Resource Description Framework -RDF מודל סטנדרטי, אך הייחוד בו שהכל מורכב משלשות – Subject, predicate, Object).

ובעצם שלשות כאלה מאוחסנות בטבלה.

.SPARQL מבוסס גרפים שבו אנו נתרכז בשפת השאילתות database -Jena

Ontology – הגדרה שמגדירה את כל סוגי הישות שקיימות בdatabase כך שכל שלשה שנכנסת לטבלה היא חוקית ועומדת באונטולוגיה של אותו עולם (למשל קשרים בין חיות וכו').

לדוגמא היחסים האלו בין בני אדם לחיות:



: RDF ייצוג של הגרף בטבלת

```
s do.parent ttr.William ttr.Eve dbp.birthDate "2006-11-03" ttr.Eve dbp.birthDate "Eve" ttr.Eve tto.sex "female" ttr.Eve tto.sex "female" ttr.Eve rdf.Type dbp.birthDate "1942-02-02" ttr.John dbp.birthDate "1942-02-02" ttr.John tto.pet ttr.John tto.pet ttr.John tto.pet ttr.John tto.pet ttr.John tto.sex "male" ttr.John tto.sex "female" ttr.LunaCat ttr.EunaCat tto.sex "female" ttr.LunaCat ttr.EuxaCat rdf.type tto.Cat ttr.RexDog dbp.name "Rex" ttr.RexDog tto.sex "male" ttr.RexDog tto.sex "male" ttr.RexDog rdf.type tto.Sog rf.Souff* ttr.SouffMonkey tto.Sox "male" ttr.SouffMonkey tto.Sox "male" ttr.SouffMonkey tto.Sox "male" ttr.SouffMonkey tto.Sox "male"
```

: פקודות

: לדוגמא

• SELECT * WHERE {?s ?p ?o} : יחזיר לי את כל השלשות הקיימות, לדוגמא - Select *

כאשר בהתאמה ה s זה הנושא ה p זה המשוא(היחס) וה o זה המושא.

ניתן גם לשים תנאים על השלשה הנמצאת בסוגרים ולקבל את התוצאות בהתאם.

```
    SELECT DISTINCT ?person WHERE {
        ?person rdf:type dbo:Person .
        ?person tto:pet ?type .
        ?type rdf:type tto:Cat .
}
```

כאשר בדוגמא זו אנו משתמשים בSELECT DISTINCT כדי לקבל את התוצאה המדויקת ביותר אדם שיש לו חיית מחמד מסוג חתול.

כדי לקבל את כל התוצאות בצורת שלילה לדוגמא, שאילתה שתביא לי את כל אלא שאין להם חיית יכדי לקבל את כל התוצאות בצורת שלילה לדוגמא, שאילתה SELECT ?person WHERE {

```
?person rdf:type dbo:Person .

FILTER NOT EXISTS {?person tto:pet ?pet } .
}
```

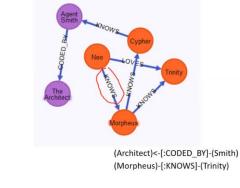
UNION – כאשר נרצה לקבל משהו כולל שנמצא בשתי מחלקות או במחלקה ותת מחלקה נשתמש במילה UNION , לדוגמא, אנו נרצה לקבל את כל בעלי החיות אז קודם ניגש ל type מסוג person ואז לתת המחלקה של החיות וכיוון שבמחלקה הזו ישנה עוד מחלקת חיות (סוג של נכד) ניגש גם אליה ונעשה UNION.

ניתן להכניס את כל הנ"ל בשאילתה אחת עי הסימן + שאומר שתכיל לי את היחס גם ברמה הנוכחית יניתן להכניס את כל הנ"ל בשאילתה אחת עי הסימן + שאומר שתכיל לי את היחס גם ברמה הנוכחית SELECT ?thing WHERE {

```
?thing rdf:type / rdfs:subClassOf + tto:Creature . }
```

ל database השני מסוג גרפים – לשפת השאילתות קוראים Adtabase השני מסוג גרפים – לשפת השאילתות קוראים RDF,בשונה מה-RDF כל צומת בו יכולה להכיל מסמך ממש אשר לה יש יחס לצומת שגם מכיל מסמך.

לדוגמא גרף המכיל צמתים ואת היחסים ביניהם:



(Neo)-[:LOVES]->(Trinity)
(Neo)-[]->(Trinity)
(Neo)-->(Trinity)
(Trinity)--(Neo)

: פקודות

```
➤ CREATE (n) - יצירה של צומת – CREATE
```

– (reference ,type, properties יצירה של צומת עם תכונות (מקבלת

```
The node reference ("glass") can purply be used during the same query

CREATE (glass:student {name: 'Chaya Glass', id:111, age:21, degree:'1'})

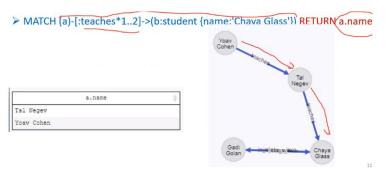
Properties
```

```
CREATE (:student {name: 'Tal Negev', id:222, age:28,
                                                                              יצירת כמה צמתים בבת אחת –
  degree:'3'}), (:student {name: 'Gadi Golan', id:333, age:24,
  degree: '1'})
                                               כבר ביצירת הצומת ניתן להוסיף ולייצר את הקשרים (הקשתות) –
  > CREATE (glass:student {name: 'Chaya Glass', id:111, age:21,
    degree: '1'}), (negev:student {name: 'Tal Negev', id:222, age:28,
    degree: '3'}), (golan:student {name: 'Gadi Golan', id:333, age:24,
    degree:'1'}), (negev)-[r1:teaches]->(glass), (golan)-
    [:in_class_with]->(glass), (glass)-[:in_class_with]->(golan)
                                                               MATCH – לאחר יצירת הצמתים ניתן לחבר ביני
     MATCH (a:student),(b:student) WHERE a.name = 'Tal Negev'
        AND b.name = 'Chaya Glass' CREATE (a)-[r1:teaches]->(b)
                     כיוון שבעצם MATCH מחפש את התבנית ורק אז קושר אותה ניתו לעשות באמצעות חיפוש זה
                                                   דברים מורכבים יותר לדוגמא חיפוש צמתים עם קשר מסוים:
MATCH (a)-->(b{name: 'Chaya Glass'}) RETURN a
```

- אמה של תבניות עם אורך משתנה, לדוגמא תחזיר לי מסלול באורך - Variable – length pattern - (a)-[*2]->(b) - b a מ 2

(a)-[*3..5]->(b) – 5 ומקסימום 3 שהוא בגודל של מינימום בגודל של מינימום 3 ומקסימום -5

דוגמא נוספת – אם נתון לי הגרף הבא ואני רוצה למצוא את כל השמות של המרצים שמלמדים את חיה גלאס או מורים שמלמדים את המורים של חיה גלאס אז אשתמש ביחס כאורך, כלומר כיוון שיש לי אופציה להיות מורה ישיר של חיה גלאס (אורך של צלע אחת) או להיות המורה של המורה של חיה גלאס (אורך של 1 עד 2 (אבא ונכד).



Paths – מציאת מסלול , לדוגמא (מה שמסומן הוא המסלול) השאילתה מבקשת שתחזיר את כל – המסלולים שגדי גולן מכיר מדרגה שניה עד רביעית :

> MATCH p=(a {name:'Gadi Golan'})-[:KNOWS*2..4]->(b) RETURN p

– מציאת המסלול הקצר ביותר , לדוגמא

: כך תיראה השאילתה

MATCH p=shortestPath((s1:student {name:'Gadi Golan'})-[*]-(s2:student {name:'Tal Negev'})) RETURN p

: סינון, סימון הנתונים לפני שאנו עוברים לשליפה הבא ,לדוגמא - WITH

➤ MATCH (c:course) WITH COLLECT(c) AS courses

MATCH (s:student) WHERE ALL (x IN courses WHERE (s)-[:studies]->(x))

RETURN s.name

בדוגמא זו אנו קודם עושים התאמה שמוצאת את כל הקורסים, את התוצאה אנו מכניסים לאוסף שיצרנו בעזרת המילה COLLECT (ונתנו לו שם בסוגרים).

כעת בהMATCH השני אנו מבקשים לקיים את התנאי הבא על הסטודנטים, התנאי הוא שהסטודנט לומד את כל הקורסים (כלומר השתמשנו באוסף שעשינו בMATCH הראשון שעזר לנו בתנאי).

. 6 שיעור

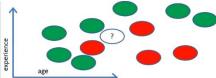
הקדמה ללמידת מכונה:

עד עכשיו התעסקנו עם מידע קיים ורק עבדנו עליו, למידת מכונה מגיעה כדי לענות על מקום בו אין מידע רלוונטי.

נצטרך מהמידע הקיים להוציא מידע רלוונטי – לסווג אותו, לחלק לקטגוריות.

כלומר נרצה לאמן את המחשב שלי להסיק את הערך של אדם חדש שמגיע ע"י מדדים שכבר קיימים בקבוצה לאמן את המחשב שלי להסיק את הערך של אנשים כאשר בקבוצה זו המידע קיים. לקבוצה הזו קוראים training set.

לדוגמא נתונן הגרף שמייצג את הקבוצה הבאה - בא הירוק מסמן אדם שעובד ואילו האדום מסמן אדם מובטל, ע"י שני פרמטרים – גיל וניסיון.



מדוגמא זו ניתן להסיק שהאדם בסימן שאלה שהצטרף עובד.

: Machine Larning

<u>הגדרה :</u>אומרים על תוכנית מחשב שהיא לומדת מהניסיון אם הביצועים משתפרים עם הניסיון (ניסיון דאטה נתונה) שגדל.

ההבדל הוא שהמחשב "לומד", הוא לא מתוכנת בצורה שבה הוא מחזיק את כל התרחישים.

בניית מודל מסווג כך שנותנים לו מידע חדש והוא יודע לנבא או <u>הניית machine learning classifier ב</u>ניית מודל מסווג כך שנותנים לו מידע חדש והוא יודע לנבא או לחזור את התבנית שלו.

כדי לאמן את המחשב אנו חייבים כנקודת פתיחה מידע מסווג כבר (label data) , כעת לאחר שמחשב מסווג את המידע החדש שהגיע נרצה לדעת האם הסיווג נכון.

אזי יהיה חכם לאמן את המודל על 80% מהמידע הנתון לי ולאחר מכן לבדוק אותו על ה20% הנותרים וכך אני יוכל להעריך האם הסיווג נכון או לא.

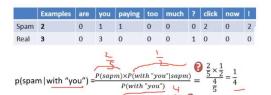
: אלגוריתמי סיווג

(מאפיינים) – מבוסס על נוסחת בייס, עובד עם שני מושגים עיקריים – פיצרים (מאפיינים) – Naïve Bayes וקטגוריות, יכול לעבוד גם שחסר מידע.

לדוגמא: סיווג הודעה כהודעת ספאם ע"י בניית מודל מהמידע הקיים ושימוש בtrain and set

$$p(Y|X) = rac{p(Y)p(X|Y)}{p(X)}$$
 - (X כעת נשתמש בחוק בייס להסתברות מותנה (מה ההסברות לY

? אלק מהמשפט "you" אלדוגמא מה ההסברות שלי שההודעה היא ספאם כאשר המילה



: נחשב על פי הנוסחה

: כאשר נתונה הטבלה הבאה

וכן סביר להניח שעל פי ההסתברות המשפט לא ספאם.

 $y^* = rgmax_{k \in \{1,..,K\}} p(y=k) \prod_{i=1}^n p(x_i \mid y=k)$: כעת נרצה לעבור על כל המילים במשפט ולכן נשתמש בנוסחה הבאה

כאשר xi מילה שאנו נמצאים בה.

א זה הקטגוריות שלנו (למשל ספאם או אמיתי). K

n זה כמות המילים שבמשפט.

ואז ניקח את המקסימום.

ואומר שנסווג אותו לכן הגיע חוק laplace כעת במקרה שיש לנו 0 לא נוכל לדעת איך לסווג אותו

$$p_{i,\alpha-smoothed} = \frac{X_i + \alpha}{Y_i + X_i}$$
 : באמצעות המודל הבא

לרוב האלפא תהיה שווה 1.

: לדוגמא

 x_2 ="you" $p(x_2 \mid y = real) = \frac{3}{3} = 1$ x_2 ="you" $p(x_2 \mid y = real) = \frac{4}{5}$ x_1 ="are" $p(x_1 \mid y = real) = \frac{0}{3} = 0$ x_1 ="are" $p(x_1 \mid y = real) = \frac{1}{5}$

כלומר למונה אני מוסיף 1 ולמכנה 2, לאחר הטיפול בכל הערכים נקבל את הטבלה הבאה ללא

ı		Examples	are	you	paying	too	much	?	click	now	1	l
	Spam	3	1	2	2	1	1	1	3	1	3	
	Real	4	1 0	4	1	1	1	2	1	1	1	

כעת נחשב מה ההסברות שכל אחד הוא ספאם או אמיתי (כל המשפט) והגדול יותר הוא ספאם.

$$p(y=0|x)=rac{3}{7}\cdotrac{1}{4}rac{2}{4}rac{1}{4}rac{1}{4}rac{1}{4}rac{1}{4}rac{3}{4}rac{1}{4}rac{3}{4}rac{1}{4}rac{3}{4}rac{1}{4}=5.87\cdot 10^{-5}$$
 : לדוגמא
$$p(y=1|x)=rac{4}{7}\cdotrac{1}{5}rac{4}{5}rac{1}{5}rac{1}{5}rac{1}{5}rac{1}{5}rac{1}{5}rac{1}{5}rac{1}{5}=2.34\cdot 10^{-6}$$

: ההנחה מבוססת על הנאביות שאין תלות בין המשתנים ולכן אני יכול לרשום אותה בצורה הבאה

Naïve Bayes $p(x_t,y_t) = p(y_t)p(x_{t1} \mid y_t)p(x_{t2} \mid y_t)p(x_{t3} \mid y_t) \cdot \cdots$ assumption

וכעת על פי חוק בייס אנחנו יכולים לפתח את הנוסחה שלנו הנמצאת לעיל.

תהליך המימוש:

קודם נבדוק כמה מסמכים יש לנו בסך הכל ונסמן את הנתון הזה Ptot.

לאחר מכן נבדוק כמה מסמכים יש בכל מחלקה ונסמן את זה cPk.

כעת נסווג את כל המילים שנמצאים במסמכים שיש לנו כבר ונספור את כמות הפעמים שהם מופיעים בקטגוריה שלהם, נסמן את זה כPki.

$$y^* = \underset{k \in \{1,\dots,K\}}{\operatorname{argmax}} \frac{p_k}{p_{tot}} \prod_{i=1}^n \frac{p_{ki}}{p_k}$$

: כעת נקבל את המשפט ונעבור עליו עם הנוסחה שאנו מכירים

כלומר כיוון שעשינו את כל עבודת ההכנה וסיווגנו את כל המילים שנמצאו בתוך המסמכים (אנחנו מכילים את כל המילים מראש) אזי התהליך הרבה יותר קל ומהיר.

לדוגמא, נרצה לסווג משפט האם הוא ברכת שלום או ברכת להתראות.

נכניס את הפקודה יחס עם מידע ראשוני.

Suppose the data is stored in an RDD as (message, class) tuples. E.g. (greeting / valediction):

input_data = sc.parallelize([("hello there", 0), ("hi there", 0), ("go home", 1), ("see you",1), ("goodbye to you", 1), ("bye bye", 1)])

.Ptot,Pk,Pki כעת נמצא את

- pk נמצא את

>>> pk = input_data.map(lambda tup: (tup[1], 1)) \
.reduceByKey(lambda a,b: a+b).collectAsMap()



> ptot = sum(pk.values()) – Ptot – הסכום של כל ה

-Pki נמצא את

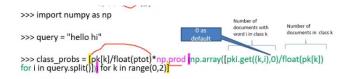
>>> pki = input_data\

.flatMap(lambda tup: list(set([(tup[1],w) for w in tup[0].split()]))) $\$

.map(lambda tup: (tup, 1)) \
.reduceByKey(lambda a,b: a+b).collectAsMap()

input_data = sc.parallelize([("hello there", 0), ("hi there", 0), ("go home", 1), ("see you", 1), ("goodbye to you", 1), ("bye bye")])

- כעת נקבל משפט חדש ונסווג אותו



– בעזרת הנוסחאות הבאות נוכל לדעת האם מודל הסיווג שלנו נכון

$$Accuracy = \frac{Correct Treatment For the Correct Treatment For the Correct Treatment For the Correct For the C$$

2 (Precision * Recall) / (Precision + Recall)

Correct Predictions

– ממוצע הרמוני בין שני המדדים הנ"ל

שיעור 7

: Java Stream

נותן לנו את האופציה להפוך אובייקט לרצף של ביטים וכך לעשות פעולות בצורה יותר מהירה.

יש לנו כמה פונקציות:

- Filter מקבלת אוסף ועוברת עליהם עם תנאי ומסננת לפיו (מה שבסוגריים זה פונקציית הלמדא).

Arrays.stream(arr).filter(s -> (s < 10)) : אברים הקטנים מ 10 לדוגמא, החזרת האברים הקטנים מ

Map – מקבל את הנתונים ועובר איבר אחר איבר ומשנה את האיבר באוסף שלי.

• Arrays.stream(arr).sorted() . : למיין, לדוגמא החזרת האברים בסדר עולה – Sorted

שלנו - ברגע שאני מקבל o true מחזיר ערך בוליאני - ברגע שאני מקבל – Match – מחזיר ערך בוליאני all match , (anyMatch)

. מבצע פעולה על כל הרשימה ומחזיר ערך בודד - Reduce

: Y לדוגמא , נקבל 3 אברים נחבר בין השניים הראשונים ונשמור אותם ב

Stream.of(1,45, 6).reduce($(x,y) \rightarrow x+y$);

הפלט יהיה 52.

, 0 אלא שX יקבל את הערך X אוגמא נוספת , כאן לא נרצה לקחת את השניים הראשונים ב stream אלא שX יקבל את הערך בחלק השני הוא חישוב סופי לאחר החלק הראשון

Stream.of(1,45, 6).reduce(0, $(x,y) \rightarrow x+1$, $(x,y) \rightarrow x+y$)

- Collect - הופך את האלמנטים לסוג אחר של נתונים.

Stream.of(1, 2, 45, 78, 3, 48, 23, 105, 5, 15) : 10 לדוגמא , הופך את האובייקט הזה לאובייקט אחר שמחולק במודולו .collect(Collectors.groupingBy(x->x%10));

צל X תעשה על כל הX דוגמא נוספת ,כל פעולה שנעשה באמצעות summarizingint דוגמא נוספת ,כל

Stream.of(1, 2, 45, 78, 3, 48, 23, 105, 5, 15) .collect(Collectors.summarizingInt((x->x)));

זה יהיה הפלט:

IntSummaryStatistics{count=10, sum=325, min=1, average=32.500000, max=105}

ב join נוכל לשרשר את המילים.

. treads ב כאשר נרצה להשתמש ב Parallel stream

: Spark

נועד לנצל את המשאבים של המחשב בצורה הכי יעילה (open surce).

עובד עם אובייקטים RDD , נשתמש בזה כאשר אנו רוצים לעבוד עם ביג דאטה.

: פונקציות

flatMap שנתונה לי מטריצה ואני רוצה להתייחס אליה כאל מערך רציף אזי אני אשטח את – המטריצה.

לדוגמא, קבלת מערך, הפיכתו לאובייקט RDD והכנסת של ערך ע"י map לדוגמא, קבלת מערך, הפיכתו לאובייקט RDD לדוגמא, קבלת מערך, הפיכתו לאובייקט באמצעות collect הערך ומחבר אותם ובסוף מחזיר לי אותו כאובייקט באמצעות

(false ימיין לי את הערכים מהגדול לקטן (מהקטן לגדול – נרשום – SortBykey

Sort by Value בצטרך למיין אותם לפי סדר ההופעה שלהם ולכן נצטרך לשנות את הערכים שלהם, —Sort by Value כלומר נשתמש בפונקציה map (וכיוון שזה אובייקט RDD זה טופל שבפיתון לא ניתן לשנות אותו לכן אנו עושים טופל חדש בmap , ובמקום (x,y) (נרשום (y,x) .

לאחר מכן נמיין אותו בסדר יורד ((sort by key (false)).

ושוב נשנה את הmap כמו שעשינו לעיל.

: לדוגמא

```
    word_counts = (
        text_file.flatMap(lambda line: line.split(" "))
        .map(lambda word: (word, 1))
        .reduceByKey(lambda a,b: a+b)
        .map(lambda (x,y): (y,x))
        #False is for descending order
        .sortByKey(False)
        .map(lambda (x,y): (y,x))
        .collect()
        )
```

Bi-grams מחלק את הטקסט שלנו לזוגות עוקבים.

נממש באמצעות הפונקציה zip לדוגמא נניח נתונים שני מערכים ואותם נכניס ל zip אזי נעבור מערך מערך ובהתאמה עושה ממנו זוג ושומר אותם כרשימה:

```
a=[1,2,3]
b=['a','b','c']
zipped = zip(a,b)
print(list(zipped))
```

. מפצל את הטקסט לשלשות עוקבות –Tri-grams

:8 שיעור

: Linear Regression

בא לחזות איזה ערך מסוים.

? איך המודל עובד

אנו עובדים על הדאטה בגרף של ציר X וציר Y, כלומר הדאטה תהיה מיוצגת ע"י yı x אנו עובדים על הדאטה בגרף של ציר X ווציר ווקטור , ומה שאנו נרצה לעשות זה להעביר קו ישר כמה שיותר קרוב לכל הנקודות בגרף.

כלומר המטרה היא לבנות משוואת קו ישר : Y = wx+b כאשר הW היא המשקל על כל פיצ'ר (כלומר כמה הוא משפיע על הנתון X).

נפרק את הפונקציה הזו - Y=w1x1 +w2x2+...+wnxn +b כאשר זה ירכיב את כל הקו הישר.

לפונקציה הזו נקרא (h(x והיא תיקרא פונקציה החיזוי שלנו.

איך נגלה את הw והb?

וכך הוא מוצא אותם. wn עד w1 עד ש"יאמן" את ש"יאמן" את שייאמן של באלגוריתם ש"יאמן" את אותם.

((n+1) חישבנו הסתברויות וכאן אנו נאמן ע"י מציאת הפיצ'רים (n+1)).

, כדי למצוא את w נרצה למצוא את ממוצע המרחקים (VAR) כך שהוא יהיה מינימלי w נרצה למצוא את

$$J(w,b)=rac{1}{m}\sum_{i=1}^{m}|wx_i+b-y_i|$$
 : נשתמש בנוסחה הבאה

כאשר m זה כמות הנתונים בdatabase , ואנו עוברים ומחשבים את מרחקים לכל נתון ממשוואת הקור הישר .

$$J(w,b) = rac{1}{2m} \sum_{i=1}^m (w x_i + b - y_i)^2$$
י אבל נוסחה זו קשה לגזירה ולכן נשתמש בנוסחה הבאה :

כעת בצורה האידיאלית היינו גוזרים את הפונקציה ומוצאים נק' קיצון אך לתכנת גזירה זה מורכב . ולכם נשתמש במושג Gradient Descent .

: Gradient Descent

Gradient - נגזרת של ווקטור (שיפוע של הווקטור) כאשר הוא תמיד הולך לטופ וכאשר נלך נגד כיוון - Gradient הגרדיאנט יש מקום שהנגזרת מתאפסת וזו תהיה נקודת הקיצון שלנו – וזו אחת השיטות למצוא את נקודות הקיצון – ללכת בכיוון הנגדי.

תזכורת לנגזרות וקטורים: נגזור כל פעם לפי הפרמטר שלו ונחלק בכמות הפרמטרים.

$$f_1(\hat{j}_1, j_2) = 2j_1 \cdot j_2 + 7j_1$$

$$\nabla(f_1(j_1, j_2)) = (2j_2 + 7, 2j_1)$$

$$f_2(j_1, j_2, j_3) = 3j_1^2 j_2 j_3^3 + 5j_1 j_2$$

$$\nabla(f_2) = (6j_1 j_2 j_3^3 + 5j_2, 3j_1^2 j_3^3 + 5j_1, 9j_1^2 j_2 j_3^2)$$

אז כעת נרצה לגזור את loss function שלנו שהיא וקטור בגודל 2 כדי ללכת בכיוון הנגדי של אז כעת נרצה לגזור את ואז לפי (b) :

Our loss function:
$$J(w,b) = \frac{1}{2m} \sum_{i=1}^{m} (wx_i + b - y_i)^2$$

$$\frac{\partial J}{\partial w} = \frac{1}{2m} \cdot 2 \sum_{i=1}^{m} ((wx_i + b - y_i)x_i)$$

$$= \frac{1}{m} \sum_{i=1}^{m} (wx_i + b - y_i)x_i$$

$$\frac{\partial J}{\partial b} = \frac{1}{m} \sum_{i=1}^{m} (wx_i + b - y_i)$$

$$\nabla(J) = \left(\frac{1}{m} \sum_{i=1}^m \left(wx_i + b - y_i\right) x_i, \frac{1}{m} \sum_{i=1}^m \left(wx_i + b - y_i\right)\right)$$

כעת נרצה לקחת את הנגזרות (השיפועים) וללכת בכיוון הנגדי שלהם , לכן נחסיר את bi w ונשתמש באלפא (a=0.01) שאותה נכפיל באותם נגזרות שקיבלנו (פעם אחת לפי w ופעם לפי b) וכך אנחנו מתכנסים לנקודה מסוימת :

- Update w to w- $\alpha \frac{1}{m} \sum_{i=0}^{m} x_i (h(x_i) y_i)$
- Update b to b- $\alpha \frac{1}{m} \sum_{i=0}^{m} 1 \cdot (h(x_i) y_i)$

: האלגוריתם

```
import numpy as np
galaxy_data = np.array([[2,70],[3,110],[4,165],[6,390],[7,550]])
w| = 0
b = 0
alpha = 0.01
for iteration in range(10000):
    gradient_b = np.mean(1*(galaxy_data[:1]-(w*galaxy_data[:,0]+b)))
    gradient_w = np.mean(galaxy_data[:,0]*(galaxy_data[:,1]-(w*galaxy_data[:,0]+b)))
b += alpha*gradient_b
w = w + alpha*gradient_w
if iteration % 200 == 0:
    print("it:%d, grad_w:%.3f, grad_b:%.3f, w:%.3f, b:%.3f" %(iteration, gradient_w, gradient_b, w, b))
print("Estimated price for Galaxy S5: ", w*5 + b)
```

: Logistic Regression

נועד להבדיל לנו בין הclasses והוא עונה לנו בכן ולא.

: 1) ט פונקציית החיזוי הבאה כאשר היא בין

$$h(x) = \frac{1}{1 + e^{-(Wx+b)}}$$

.bi wa כאשר גם פה נרצה לאמן את

$$J(w,b) = -\frac{1}{m} \sum_{i=1}^m \left(y_i (log(h(x_i))) + (1-y_i)log(1-h(x_i)) \right)$$
 : וזו תהיה הפונקציה

: וכך היא לאחר הגזירה ובה נשתמש

+
$$\frac{1}{m}\sum_{i=0}^{n}x_{i}(h(x_{i})-y_{i})$$

Update w to w- $\alpha \frac{1}{m} \sum_{i=0}^{m} x_i (h(x_i) - y_i)$

:bıw נקדם את

Update b to b- $\alpha \frac{1}{m} \sum_{i=0}^{m} 1 \cdot (h(x_i) - y_i)$

וכך אנו מקבלים מספרים בין 0 ל1 וכל אנחנו יכולים לנבא עם משהו קורה או לא.